

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ЕКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

Емил Кичуков
Лесотехнически университет, София

Резюме

В статията се разглеждат възможностите за ЕКО предприемачество чрез организиране на различни форми на алтернативен туризъм и добив на недървесни продукти в горските територии на Република България. Туризмът и добива на билки и гъби като цяло е една от силните страни на българската икономика и се развива интензивно през последните години. Тези дейности са насочени към интересите на много инвеститори, които търсят възможности за подкрепа от европейските програми. Тази статия представя по-значимите възможности за еко-предприемачество в горските територии на Република България чрез алтернативни форми на туристическо предлагане и организирано добиване на гъби и билки.

Ключови думи: еко-предприемачество, алтернативен туризъм, горски туризъм, недървесни горски продукти.
Keywords: eco-entrepreneurship, alternative tourism, forest tourism, non-timber forest products.

JEL: Q01, Q29.

Увод

В бързо развиващият се свят, често в желанието си да печелим повече, постепенно губим най – ценното, което ни е нужно за да живеем добре – природата около нас. В последните десетилетия индустриятра трайно въздейства върху околната среда, извличайки от нея ресурси, без да се замисля за последствията. Вредните емисии от автомобилите и промишлеността водят до силно замърсяване на въздуха и нарастване честотата на тежки и хронични заболявания и алергии. Презастрояването, нелегалното изсичане на горите, неконтролираното избиване на животни, замърсяването на почвите и водите с химикали, тези и много други фактори увреждат живота на земята и влияят пряко на човешкото здраве.

Едва когато екологичните проблеми придобиха глобален характер, мисълта на човека започна да върви в посока за рационално природоползване и опити за опазване на околната среда. Благодарение на иновациите и развитието на технологиите, имаме възможност да намалим вредните емисии и да възвърнем еко равновесието, като използваме алтернативни методи за производство на електричество, горива, водоснабдяване, преработка на отпадъци и др. Тези методи съдействат да се сведе до минимум използването на невъзобновимите природни ресурси.

Чрез еко предприемачество могат да се реализират редица проекти, които са изцяло природосъобразни и имат за цел стимулиране на дейностите по опазването на околната среда. Това може да се реализира, чрез дейности за повишаване на съзнанието на населението и неговата информираност по въпросите за опазване на природната среда, както и да се демон-

стрират устойчиви практики за ползване на природните ресурси.

Целта на настоящото изследване е да се разкрият възможностите за развитие на еко предприемачество в горските територии на България.

Основната цел на изследването е да се проучат възможностите за еко-предприемачество чрез развитие на различни форми на алтернативно туристическо предлагане в райони с разнообразна природа и преобладаване на горските територии. Като подходящ за тази цел бе избран района на Благоевградска област в който се намира една от най-привлекателните за туристите планина – Пирин и има определено разнообразни природни дадености и преобладаване на горските територии.

За изпълнение на целта са изпълнени следните задачи: проучване и анализ на условията за практикуване на туризъм в района на Благоевградска област; избор на конкретни обекти предоставящи възможности за еко-предприемачество чрез развитие на различни форми на алтернативно туристическо предлагане; разработване на еко-предприемачески идеен проект.

Развитието на туризма е пряко свързано с използването на подходяща база за настаняване на туристите. Напоследък много туристи предпочитат да се настаняват в така наречените еко-селища, вместо в градски хотели. Изграждането на тези еко-селища е свързано с изпълнение на предписанията за екологична безопасност в строителството, като се предприемат мерки във всички етапи на строителния процес (от проектирането до реализирането на сградата) и на експлоатацията на обекта. Тези мерки трябва да гарантират безопасна и здравословна екологична среда за всички обитава-

щи, посещаващи и работещи в сградите. Трябва да се минимизира евентуалното отрицателно въздействие върху околната среда от дейностите по строежа и експлоатацията на обекта. При започването на такова строителство трябва да се изберат най-удачните екологосъобразни решения, за да се използват най-добрите налични технологии.

Характеристика на област Благоевград

Област Благоевград е разположена югозападната част на България, заема площ от 36 449,5 km² тя е трета по големина в България и има население 324 110 души . Административен център е едноименният град Благоевград, има 250 селища, от които 14 града. На север областта граничи с област Кюстендил и Софийска област, на изток – с област Пазарджик и с област Смолян, на юг с Република Гърция и на запад с Република Македония.

В област Благоевград се намират изцяло или части от планините Пирин, Рила, Родопи, Влахина, Малешевска, Огражден, Беласица, Славянка и Стъргач, два от трите национални парка в България и 40% от дебита на минералните извори на страната. Областта е втора по горски площи.

Областта има богата флора и фауна и живописен релеф. В тях се срещат редки дървесни и тревни видове.

Флората е представена от висши растения, около 1 400 вида, 58 от тях са лечебни, 51 вида са защитени, а 101 са включени в Червената книга на Р. България. Богатството на флората в областта се дължи главно на голямото разнообразие от условия и местообитания. Висок е процентът на локалните ендемити – растения, които се срещат само в Пирин, като те са 18 на брой – пирински мак, пиринска ливадина, пиринска машерка, давидов лопен и др. Много от растенията са редки и защитени, както растението еделвайс, срещащо се най-вече по Джамдживевите скали под Вихрен.

Фауната е представена от 2 000 вида и под-вида безгръбначни животни (паяци, стоножки, насекоми, охлюви) и почти 250 вида гръбначни. Могат да се срещнат над 177 вида птици, 45 вида бозайници и 6 вида риба. Много от тези животни са застрашени и се нуждаят от специална защита – скален орел, трипръст кълвач, планински кефал, шипоопашата костенурка. Най-често в района могат да се срещнат дива коза, сърна, мечка, вълк, лисица, орел, сокол, глухар.

Природните забележителности в областта са НП Пирин, резерватите „Баяви дупки – Джинджирица“ и „Юлен“.

Културно-историческото наследство на територията на област Благоевград е представено

от многобройните археологически останки, от историческите и архитектурни резервати - Мелник, Банско, Ковачевица и много църковни храмове и манастири. Изключително богати на история и култура са експозициите на музеите в Благоевград, Банско, Белица, Гоце Делчев, Петрич и Сандански.

Културна дейност в областта е развита благодарение на Регионалният исторически музей, регионалната библиотека и професионалните културни институти в Благоевград . Богата е палитрата от културни прояви, които организират общините в областта.

Природата, културните забележителности и историята в Югозападната част на България и по-конкретно района на Пирин планина са предпоставка за практикуване на целогодишен туризъм както и неговите алтернативни форми (еко, ловен, винен, културен туризъм, кулинарен, събитиен, балнео и спа туризъм). В повечето села и по-големите градове могат да се опитат и видят традиционни ястия, фолклор и култура. Така туристите ще бъдат заплени от традициите и обичаите в този край на България.

Благоевградска област има условия за развитие на еко туризъм въпреки насочеността си към балнеоложки и винен туризъм. Областта е екологично чист район без големи замърсители, с благоприятни природни и антропогенни туристически ресурси.

От направената извадка по данни на Националния статистически институт [43] за дейност на средствата за подслон и местата за настаняване по статистически зони, статистически райони и области през 2016, средствата за подслон, местата за настаняване, броят легла и броят реализирани нощувки, представена в табл. 1, става ясно, че най-голям брой средства за подслон и места за настаняване от петте района, има в Област Благоевград – 289, като броят на леглата е 19 350. Високите показатели, доказват интереса към Югозападната част на България. Тези резултати са в следствие на добър маркетинг и реклама, насочващ туристите към тази част на България, заради множеството минерални извори и чудесна природа. Област Благоевград е предпочитана туристическа дестинация, но има предпоставки да стане още по – търсена дестинация, развивайки целия си потенциал и ресурс, като насочи туристите към алтернативните форми на туристическо предлагане, с акцент към балнео, спа и уелнес туризъм.

Тези алтернативни форми могат да се осъществят в Благоевградска област и по-конкретно в повечето от общините в района, където има прекрасни възможности за пълноценна почивка сред природата.

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ЕКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

Табл. 1. Средствата за подслон и места за настаняване през 2016 година (брой)

Статистически зони Статистически райони Области	Средства за подслон и места за настаняване	Легла	Реализирани нощувки	
			Общо	В т.ч. чужденци
Югозападна България	1 257	73 550	6 499 417	2 557 157
Югозападен район	634	44 327	4 041 675	2 039 840
Благоевград	289	19 350	1 353 443	596 452
Кюстендил	78	3 342	158 764	22 943
Перник	17	757	32 892	6 569
София	125	8 968	712 582	240 881
София (столица)	125	11 910	1 172 995	1 025 272

Източник: [43].

Табл. 2. Дейност на местата за настаняване по статистически зони, статистически райони и по области през 2018 г.

Статистически зони Статистически райони Области	Места за настаняване	Легла	Легладе-ноноция	Реализирани нощувки		Пренощували лица		Приходи от нощувки	
				Общо	в т.ч. от чужденци	Общо	в т.ч. чужденци	Общо	в т.ч. от чужденци
				брой	брой	брой	брой	лв.	лв.
Общо за страната	3 458	335 597	68 222 919	26 845 013	17 748 925	7 799 680	3 910 159	1 455 702 154	1 085 224 585
Югозападна и Южна централна България	1 270	73 085	22 658 506	7 053 927	3 017 386	3 336 634	1 301 016	401 705 561	225 565 503
Югозападен район	595	42 918	13 144 621	4 409 755	2 410 490	2 152 338	1 081 909	284 417 557	192 589 874
Благоевград	250	18 034	4 901 746	1 437 615	684 027	579 494	217 909	70 965 715	37 580 249
Кюстендил	87	3 298	1 054 556	181 480	26 679	111 325	15 859	6 485 869	..
Перник	14	536	168 806	30 948	6 081	17 753	2 835	981 539	..
София	118	8 593	2 660 511	806 898	292 113	323 084	78 203	36 314 201	16 037 224
София (столица)	126	12 457	4 359 002	1 952 814	1 401 590	1 120 682	767 103	169 670 233	137 288 668

Източник: [43].

От представените в таблицата данни за 2016 г. е видно, че в Благоевградска област се намират близо 46% от местата за настаняване на туристи, 44% от легловата база и се реализират 33% от нощувките на туристите посещаващи Югозападен район, като близо 30% нощувките са реализирани от чужденци. Прави впечатление, че в Югозападния район единствено Столична община – София има по-голям брой чуждестранни туристи, което е напълно естествено. Същата тенденция се наблюдава и през 2018 г. (табл. 2), като въпреки намаления брой функциониращи места за настаняване и леглова база, броя на реализираните нощувки и пренощувалите лица се увеличава, а съответно нарастват и приходите от тях. По отношение на приходите от нощувки, представени в табл. 2, за 2018 г. прави впечатление, че в област Благоевград се реализират 25% от общите приходи за Югозападен район и около 5% от тези за страната, като повече приходи в района има само София (столица). Делът на приходите от чуждестранни туристи в района е 67,7%, докато за област Благоевград той е близо 53%, като разликата се

дължи предимно на по-големия брой чуждестранни туристи посещаващи столицата.

Данните от таблицата също показват, че потенциала от места за настаняване и леглова база, с които разполага Благоевградска област все още не се използва в пълна степен. Резервите, които съществуват тук биха могли да бъдат по-ефективно използвани при развитие на различни алтернативни форми на туристическо предлагане като еко туризъм, приключенски, фото лов, риболов, културен и събитийен туризъм.

1. Анализ на възможностите за изграждане на еко туристически обекти в района на община Кресна

Анализът на възможностите за изграждане на туристически обект в района на община Кресна ни насочи към село Влахи. Избора се базира на географско положение, релеф, климатични особености, растителен, животински свят и други. Анализират се природните условия, културно-историческите дадености на община Кресна, като на преден план се подчертава спе-

цификата на село Влахи и центъра за опазване на едри хищници намиращ се на територията на селото.

Община Кресна е разположена в Югозападна България и е една от съставните общини на Област Благоевград. Територията на общината е 344,549 km². Общината включва 7 населени места с общо население 5 441 жители.

Релефът на общината е разнообразен – котловинно долинен, ниско-, средно- и високопланински. Най-високата точка връх „Вихрен” – 2 914 м.

Най-ценното в общината са реките и планината. През средата на общината преминава около 20 km от течението на река Струма, която северно от Кресна образува красивия Кресненски пролом. На територията на общината са изградени 18 изкуствени водоема, от които само 4 са зарибени. Безценно природно богатство са откритите минерални извори, локализиращи в 4 основни находища: Градешки минерални извори (югоизточно от град Кресна); Ощавски минерални бани (в района на село Ощава); Влахински минерален извор (на 3 km западно от село Влахи); Брезнишки минерални извори (в района на село Горна Брезница).

Най-близката магистрала е „Струма”. През общината преминават частично 2 пътя от Републиканската пътна мрежа на България – Републикански път I-1 и Републикански път III-1082, с обща дължина 24,4 km.

Горите заемат около 70% от територията на общината и имат важно значение за местната икономика, като източник на дървесина, но и възможност за развитие на съпътстващи горското стопанство дейности като билкарство, гъбарство, ловен и риболовен туризъм и др. Около 123 хил. дка са естествени гори, а останалата част са изкуствени насаждения. В южната част преобладават вечнозелените средиземноморски гори от дървовидна хвойна (тис), на север дъбови и липови гори. По речните брегове се издигат гори от чинари, елша, черни тополи и върби.

Животинския свят е изключително разнообразен. Най-често срещани представители на дивата фауна са заекът, катерицата, белката, златката, лисицата, дивата свиня, сърната. Във високите части на Пирин могат да се видят вълкът и кафявата мечка. Рибното богатство в планинските части на общината е голямо.

Средствата за подслон на територията на общината са изключително малко. В самото село Влахи липсват средства за подслон. Най-близките се намират в Кресна.

Заведенията за хранене и развлечения в селото също липсват.

Тези алтернативни форми могат да се осъществяват в Благоевградска област и по-конкретно в повечето от общините в района, където има прекрасни възможности за пълноценна почивка сред природата.

Табл. 3. SWOT анализ на община Кресна

№	Силни страни	№	Слаби страни
1.	Благоприятно природо-географско местоположение за туризъм	1.	Територията на общината попада в силно сеизмичен район
2.	Близост до областен център – гр. Благоевград	2.	Висока миграционна подвижност към по – големите градове
3.	Добра инфраструктура за чуждестранни туристи	3.	Влошена демографска структура на населението
4.	Съхранена природна среда и екологичен баланс, национален парк и два резервата	4.	Не се реализират достатъчно възможностите за трансграничното сътрудничество
5.	Наличие на множество природни ресурси и културно – исторически паметници	5.	Липса на подходяща инфраструктура за хора с увреждания
6.	Добро общо състояние на горските ресурси	6.	Липса на средства за развитие на туристически атракции
7.	Значително ландшафтно и биологично разнообразие на територията	7.	Влошена инфраструктура към по-малките села
8.	Наличие на многобройни минерални извори	8.	Недостатъчен брой средства за подслон в близост до природата
№	Възможности	№	Заплахи
1.	Предлагане на алтернативни форми на туризъм	1.	Липса на квалифициран персонал
2.	Разширяване и подобряване на инфраструктурата	2.	Недостатъчно финансиране и ниски общински приходи
3.	Реализиране на проекти насочени към задържане на населението в района, като се открият нови работни места и се повишат доходите	3.	Намаляване на търсенето на туристически продукти
4.	Стимулиране на допълнителни културни събитията в района	4.	Не припознаване на района, като дестинация, предлагаща възможности за алтернативни форми на туризъм

(продължение)

5. Изграждане на изцяло природо съобразно селище привличащо туристи в района	5. Изграждане на конкурентни къщи
--	-----------------------------------

SWOT анализът представен по-горе представя състоянието, тенденциите и перспективите за развитието на туризма, който се явява един от отрасли с потенциал за подобряване на социално-икономическото развитие на община Кресна.

Изграждането на вилно еко-селище в село Влахи ще привлече повече туристи предпочитани места за отдых сред природата, които имат интерес към опознаване на живата природа и опазване на околната среда. Тук ще се предлагат възможности за опознаване на местния бит и култура, дегустация на вина и ястия от традиционната кухня, пълноценна почивка в уютна атмосфера, тишина и спокойствие сред природата.

Обекта е разположен на 30 км от град Сандански и на 50 км от град Мелник в живописен планински район, пресечен от Влахинска река.

В близост до селото се намират национален парк (НП) Пирин и резерват „Тисата“. В НП Пирин посетителите имат възможността да посетят връх Вихрен (2 914,3 м) и речните водосбори на река Струма и Места. В състава на горите на територията на Национален парк „Пирин“ участват 16 дървесни вида, като някои от тях са ендемични видове, други са с особено консервационно значение и представляват едни от най-големите запаси, както и ценна генетична банка на съответния дървесен вид в Европа и в България. Общата площ на Национален парк „Пирин“ е 40 332,4 ха, като залесената площ е 23 110 ха. С най-голямо участие е клекът, следван от бялата мура, белия бор, смърча, елата, бука, черния бор и черната мура.

По-важните природни забележителности в района на селото са както следва:

„Влахински водопад“ – разположен е на потока на река Влахинска, намиращ се на 10 минути от центъра на селото. Водопада е в скалиста местност и зеленина, като пълноводния му режим е почти целогодишен. Височината му е около 25 м, като водата пада отвесно и се разбива на малка скала, образувайки плитко езерце.

Влахинска река – със своите няколко малки водопада, реката е една от най-атраktivните за рафтинг и каньонинг в България през горещите летни дни.

Резерват „Тисата“ – намира се в най-южната част на тесния Кресненски пролом, в предбалканския пояс на Пирин и Малашевска планина и е разделен от река Струма на две части. Основна цел за създаването му е съхра-

нението и опазването на най-голямото естествено находище на дървовидна хвойна не само в България, но и в цяла Европа. От територията на резервата 80% са заети с гори от средиземноморски тип. Разпространени са и косматият дъб, мъждряна и черния бор. Над 460 вида висши растения срещащи се на територията на резервата са защитени и застрашени от изчезване. Тук се срещат голям брой птици, поради което резервата заедно с буферната зона и околните местности, обявени за защитени територии са с особено значение за орнитологията.

Резерватът е една от седемте местности в България, в които се опазват средиземноморските видове: испанско каменарче, планински кеклик, скална зидарка, белочела сврачка и черноглава овесарка и други.

В Червената книга на България са вписани голям брой животни, които се срещат в Тисата.

Видове алтернативни форми на туристическо предлагане

В района има възможности за практикуване на следните видове алтернативни форми на туристическо предлагане:

Екотуризм – богатството на флората и фауната на Югозападна България се дължи главно на голямото разнообразие от природни условия и типове местообитания. В отделни райони са се създали уникални условия за зараждането и обособяването на ендемити. Такива са видовете Фердинанова гъшарка, Българско вятърче, Костова тластига. Някои от видовете се срещат само в планина Пирин и никъде другаде по света, като пирински мак, пиринска ливадина, Йорданово зеле, пиринско шапиче и много други.

Орнитоложки туризм – в богатството на орнитофауната на Кресненското дефиле се срещат над 110 вида птици, 31 от които с южен произход – медитеранска, индоафриканска, туркестано-медитеранска и палеоксеромонтанни вида. Тук се срещат видове от европейско природозащитно значение. В резерват Тисата се срещат осем от деветте за страната биомноограничени средиземноморски вида, а именно испанско каменарче, голям маслинов присмехулик, белочела сврачка, бухал, планински кеклик, син скален дрозд, пъстър скален дрозд и черноглава овесарка.

Селски туризм – основните му особености са: тишина, контакт с природата, красиви пейзажи, гостоприемни хора, съхранен селски бит и култура, персонален контакт с местните хора. Областта разполага с разнообразни природни

ресурси и забележителности за развитие на туризма, но въпреки тези предпоставки селският туризъм е слабо развит. Необходимо е да се стимулира търсенето му чрез предлагане на допълнителни туристически услуги, познавателни, развлекателни и спортни дейности. Именно с тази цел се предвижда изграждане на къщи за гости в еко-селище.

Културен туризъм – свързва се с разглеждането на културно-историческо наследство. Съществуват културно-познавателен туризъм, свързан с религиозното наследство, етнографските обичаи, архитектурата на даден регион, местните обичаи и традиции. В културно отношение село Влахи се развива добре – тук в миналото, а и до днес се прави голям събор, на който идват много хора и се организират редица забавления.

Религиозен туризъм – слабо развит в самото село, но в околностите има възможност за практикуване. Освен посещение на църквата „Св. Илия“ в селото е възможно посещение на църквите в градовете Сандански и Кресна. Обявената за паметник на културата, църква „Св. Илия“ е възрожденски храм от Неврокопската епархия на Българската православна църква. Църквата „Св. Георги“ в гр. Сандански е главният храм на града. Църквата представлява умалено копие на храма „Св. Александър Невски“ в София. Църквата се намира в близост до центъра на града, а районът около нея е оформен като място за отдих и почивка. „Св. св. Безсребреници Козма и Дамян“ или „Свети Врач“ е втората по-голяма възрожденска църква в град Сандански. Храмът е гробищна църква, построена през 1861 година, за което свидетелства надпис над входната врата. Храм-паметник и костница „Св. Иван Рилски“ в град Кресна е военна църква в Неврокопската епархия на Българската православна църква.

Приключенски туризъм – село Влахи разкрива пред любителите на приключенски туризъм голямо разнообразие от вдигащи адреналина преживявания. До шестте водопада в близост до селото трябва да се върви пеша. При първия водопад е възможно спускане и скачане във водите на водопадите, спускане по естествена водна пързалка. На 20 км от селото се практикува рафтинг с различни нива на трудност. Най – подходящи месеци за практикуване на рафтинг по буйни води са от март до юни.

Кулинарен туризъм – той е много интересен и специален. Кулинарният туризъм е едно от лицата на културния туризъм, защото традициите в приготвянето на храна и напитки са част от културно-историческо наследство на една нация. Както всички области в България така и Благоевградска има специфична кухня. Всяка година

в градовете около област Благоевград се състои кулинарният фестивал „Пъстра трапеза на гости на моя град“. Там се приготвят и показват традиционни за района храни.

Винен туризъм – „Винарска изба Мира“ се намира в град Сандански на 35 км от село Влахи. Тук се произвежда вино от грозде от района на Петрич и Сандански. Избата е известна с вината си Мелник Резерва, Каберне Резерва, Керацуда от района на Кресна и Мелник. Изба Дамяница, намираща се на 35 км в едноименното село е една от най-реномираните в страната. В района условията са изключително благоприятни за отглеждане на червени сортове грозде. Сред лозята на избата преобладава гроздето от местния сорт Широка Мелнишка лоза, но се гледа също Каберне фран, Мерло и Каберне совиньон.

Очаквани резултати след реализация на проекта

Увеличаване на притока от посетители в с. Влахи – след като бъдат изградени къщите за гости в еко селището ще се предлагат алтернативни възможности за отдих и почивка, съобразени с изискванията на клиентите. На територията на ваканционното селище ще има изградено място за животни, което ще предостави възможност на гостите да се докоснат до селския живот и по-конкретно ще могат да видят доене на крави и кози, хранене и отглеждане на кокошки и зайци. Ще се изгради и малка конюшня, където ще има понита и коне, като се предоставят възможности за езда. Поляните наоколо предоставят възможности за различни спортни игри, барбекю зона, зона за отдих и развлечение, разходки в планината. Необходимо е и осигуряване на специализиран транспорт за превоз на туристи до близките градове, с цел разглеждане на културно – исторически, културни и природни обекти. Клиентите ще имат възможност и да наемат планински велосипеди, с които ще могат да правят преходи в планината по изградените вело-маршрути.

Една от красивите природни забележителности, намираща се в близост до селото е Влахинския водопад, където се провежда и каньонинг.

Това дава възможност да се очаква нарастване на интереса към тази дестинация и да се увеличи туристическия поток. За посетителите на ваканционното селище ще бъдат предлагани пакетни оферти за допълнителни услуги в района на тяхното пребиваване.

След извършване на инвестицията ще бъдат предложени комплексни услуги на туристите, осигуряващи ползването, както на къщите за гости и съпътстващите ги атракции, чрез разра-

ботените пакетни услуги (организиране на фотолов, посещения на местни забележителности, участие в приготвянето на местни кулинарни специалитети, разходки с коне в планината, вело разходки и т.н.). Така клиентите ще имат възможност да се насладят на невероятна природа, да се запознаят с културата и бита на населеното място и ще преоткрият предимствата на българският селски туризъм и отдиha в планината.

Тези туристически пакети ще открият село Влахи като една атрактивна туристическа дестинация. Ще се предостави възможност за цялостно развитие на територията и постигане на стабилни и постоянни доходи чрез привличане на туристи. Изграждането на вилно еко-селище ще стимулира привличането на гости от страната и чужбина, които да осъществят регулярна посещаемост от клиенти, рекламиращи туристическия обект.

През втората година, се очаква да има постепенно увеличаване на популярността, интереса и посещаемостта на туристическия обект въз основа на маркетинга и рекламата, както и на положителни отзиви от страна на вече посетителите обекта туристи.

Инвестиционното предложение няма да окаже отрицателно въздействие на върху околната среда, тъй-като е съобразено с всички изискванията на РИОСВ – гр. Благоевград. Всички сгради и съоръжения ще бъдат построени от еко материали и ще функционират напълно природосъобразно.

Заклучение

На база на посочения пример за еко предприемачество, чрез изграждане на екологосъобразно вилно селище в село Влахи и развитие на различни форми на алтернативен туризъм в горските територии могат да се направят следните изводи:

- Благодарение на условията, които предлагат планина Пирин и околните градове по отношение на природни и културно-исторически дадености, районът е благоприятен за развитие на различни алтернативни форми на туристическо предлагане. Местоположението на инвестицията е подходящо от гледна точка на интерес от български и чуждестранни туристи. С реализация на проекта се разширяват възможностите за настаняване на туристи в селото и се откриват 5 нови работни места за търсещите работа в района.
- С подходяща реклама може да се привлече по-широк кръг от клиенти, търсещи спокойствие в природна среда. Атрактивните природни забележителности, типичната за региона кухня, еко пътеките, разнообразната флора и

фауна, дават възможност за развитие на специфични форми на алтернативен туризъм в селото и околностите (ловен и риболовен, орнитоложки, културен, кулинарен туризъм, събитиен, приключенски и др.), а също и за набиращият все по-голяма популярност еко и селски туризъм.

- От направените анализи във връзка с реализация на проекта може да се заключи, че при изграждането на обекта и последващата му експлоатация, ще бъдат спазени всички изисквания за опазване на околната среда по отношение на атмосферен въздух, отпадъци, вредни физични фактори и други. Според Закона за опазване на околната среда, Приложение № 1 и Приложение № 2, за реализацията на инвестиционното предложение не се изисква ОВОС, тъй като площта на обекта е по-малка от 10 дка .
 - С ниската плътност на застрояване се избягва възможността за прекомерно застрояване в землището на Влахи. По този начин се запазва автентичният вид на селото.
 - Използването на дървен материал и камък, вместо бетон и стомана прави строителството по-екологично.
- На основа на направените изводи могат да се формулират следните препоръки:
- С оглед привличането на по-широк кръг от посетители е необходимо да се подобри инфраструктурата в района.
 - Необходимо е да се използват възможностите, които дават съвременните комуникационни технологии за по-добро представяне на продукта пред повече на брой потенциални клиенти.
 - Направа и поставяне на информационни табели, карти, легенди описващи дадения туристически обект.
 - Добре е да се създаде център за обучение и професионална квалификация на кадри в туризма. Препоръчва се това да бъде извършено на общинско ниво. За привличане на повече туристи (български и чуждестранни) е необходимо качеството на обслужване непрекъснато да се повишава.
 - Възможно е инвестиционното предложение да се мултиплицира и на други подходящи и предлагащи подобни условия места в района на Югозападна България и планина Пирин.
- Адекватната регионална и благоустройствена политика, съхраняваща природните и културни дадености на страната ни, в съчетание с обществено отговорен предприемачески дух в частния и държавен сектор, ще доведат до значително подобряване на масовия и алтернативен туризъм в България и респективно до позитивни икономически резултати.

Литература

1. Божинова, М. и колектив. *Организация на алтернативния туризъм*. Свищов. 2006.
2. Воденска, М. *Основи на туризма*. София. 2010.
3. Иванова, П. Посредническата дейност в туризма-детерминанти и модернизирание. *Сп. Диалог*. бр. 5. 2009.
4. Йорданов Й. *Основи на алтернативното туристическо предлагане*. София. 2007.
5. Йорданов Й. *СПА и Уелнес туризъм-пазарни и технологични аспекти*. София. 2007.
6. Кичуков, Е. *Проучвания върху стойността на дървопроизводствената функция на високостъблените гори*. София. 2011.
7. Костов, Г., Палигоров, И., Богданов, К., Кичуков, Е. *Наръчник за изготвяне на план за многофункционално стопанисване на горите*. BSFP. София. 2003.
8. Маринов, С. *Съвременни видове туризъм*. Варна. 2011.
9. Нешков, М. *Управление на качеството и сертифициране в туризма (На примера на туроператорски, турагентски, транспортни и други малки и средни предприятия в туризма)*. Варна. 2007.
10. Николова, М. Комплексният агротуристически продукт – възможност за реализиране принципите на устойчиво развитие. *Управление и устойчиво развитие*. 4(31). 2011. стр. 32–38.
11. Николова, М., Линкова, М., Лазарова, Е. Възможности за формиране на агротуристически продукт в България. *Алманах СА – Свищов*. том 11. 2010. стр. 287–323.
12. Райън, К. *Възстановителен туризъм*. София. 1996.
13. Станкова, М. *Алтернативен туризъм. Организационни принципи и управленчески практики*. ЮЗУ „Неофит Рилски“. 2007.
14. Станкова, М. *Осигуряване на устойчив туризъм в туристическата дестинация*. ЮЗУ „Неофит Рилски“. 2010.
15. Биржаков, М. *Специални видове туризъм*. Санкт Петербург. 2011.
16. Колбовский, Е. *Екологически туризъм и Екология туризъм*. Москва. 2006.
17. Hall, C., Sharples, L., Camborne, B., Macionis, N. *Wine tourism around the world*. Elsevier. Oxford. 2000.
18. *Европа — водеща световна туристическа дестинация — нова политическа рамка за европейския туризъм*. Съобщение на Комисията. Брюксел. 30.6.2010 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0352&from=EN].
19. *Стратегия за развитие на ловното стопанство в Република България за периода 2012–2027 г.*
20. Bove, S., Marcouiller, D. Alternative tourism – timber dependencies and the development of forested rural regions. *Forest Policy and Economics*. 9. 2007.
21. *Promoting Tourism in Rural America*. USDA, Rural Information Center. [https://pubs.nal.usda.gov/sites/pubs.nal.usda.gov/files/tourism.htm].
22. *Tourism Manager*. [http://www.gostudy.mobi/careers/View.aspx?oid=3].
23. *Understanding Tourism: Basic Glossary*. World Tourism Organization. [http://statistics.unwto.org/sites/all/files/docpdf/glossaryen.pdf].
24. *План за развитие на Югозападен регион*. [http://www.nfsg.online.bg/images_nfsg/works/marg&niki.pdf].
25. *Област Благоевград*. [http://bg.guide-bulgaria.com/SW/blagoevgrad].
26. *Дирекция НП Пирин*. [http://pirin.bg/hcss/3_gori.html].
27. *География на районите на България*. [http://www1.znam.bg/zmonres/edu/geografia%2010/EUK/UNIT6/unit1.htm].
28. *План за развитие на община Кресна*. [http://kresna-bg.com/subsection-14-plan_za_razvitie.html].
29. *Община Кресна*. [http://kresna-bg.com/section_18-turizym.html].
30. *Дейности на средствата за подслон*. [http://old1.mee.government.bg/files/useruploads/files/turism_statistika_i_analizi/income_night_payment_2010.pdf].
31. *Село Влахи*. [https://bg.wikipedia.org/wiki/Влахи].
32. *Природни забележителности в село Влахи*. [http://waterfallsbg.info/влахински-водопад].
33. *Еко център Влахи*. [https://vlahi.org/].
34. *Еко пътеки в Кресна и Влахи*. [http://www.mtb-bg.com/index.php/trails/gpstracks/2597-gpstrack-2014-kresna-vlahi].
35. *Проекти и заповеди за обявяване на защитени територии*. [http://www5.moev.government.bg/?p=48949].
36. *ТЕС – проектиране и изграждане на къщи и бунгала*. [http://onlinebulgaria.bg/profile/tes-proektirane-i-izgrazhdane-na-kympingi-izgrazhdane-na-vilnisishtia].
37. *Резерват „Тисата“*. [http://www.nasamnatam.com/statia/Rezervat_Tisata_v_Kresnenskiia_prolom-2571.html].
38. *Културни празници в село Влахи*. [https://www.facebook.com/events/461270660710159/].
39. *ОВОС*. [http://www.ekoekspert.com/ocenki-analizi-ekspertizi/ovos-ocena-na-v-zdejstvieto-v-rhu-okolnata-sreda].
40. *Изпълнителна агенция по околната среда*. [http://eea.government.bg/bg/legislation/r-kpkz].
41. *Слънчеви панели*. [https://vilazbg.com/соларна-система-120-л-бойлер-неръждаем-12бр-тръби].
42. *Котели за еко пелети*. [http://www.ekoeffect.com/kotli.html].
43. *НСИ. Туризъм/Места за настаняване/Дейност на местата за настаняване по статистически зони, статистически райони и по области*. [https://www.nsi.bg/bg/content/1978/годишни-данни].

OPPORTUNITIES FOR ECO ENTREPRENEURSHIP IN FOREST TERRITORIES

Emil Kitchoukov
University of Forestry, Sofia, Bulgaria

Abstract

The article examines the opportunities for ECO entrepreneurship by organizing different forms of alternative tourism and extraction of non-timber products in the forest territories of the Republic of Bulgaria. Tourism and herbs and mushroom production as a whole is one of the strengths of the Bulgarian economy and has been developing intensively in recent years. These activities are targeted at the interests of many investors looking for opportunities to support European programs. This article presents the more significant opportunities for eco-entrepreneurship in the forest territories of the Republic of Bulgaria through alternative forms of tourist supply and organized mushroom and herb extraction.